

BELGIE-BELGIQUE

PB

8900 IEPER I

3/8/36

afgiftekantoor Ieper

De zaak-Verwerft: ook freelancers hebben recht op een afscheidsregeling
Kamer legt laatste hand aan bescherming bronnengeheim
Journalisten in de fout: zijn we goed verzekerd ?
Ook audiovisuele journalisten hebben recht op kopieervergoeding

*En verder: Peter Verlinden over de tsunami,
Jean-François Dumont over gruwelbeelden, Klaus Schönbach over de toekomst
van de krant, Jaak Vandyck over radio en tv, en vele, vele anderen*

De Journalist

m a g a z i n e v a n d e V V J

22 februari 2005 - nummer 78 - v.u. pol deltour, IPC, résidence palace blok C - wetstraat 155 - 1040 Brussel

UIT DE VVJ

Solidariteit 3

ACTUEEL

Uitnodiging Algemene Ledenvergadering VVJ/AVBB 4

Wet op bronnenbescherming in laatste rechte lijn 5

Principesvonnis verleent freelancer 'opzeggings' vergoeding 6

Naar een nieuwe groepsverzekering BA voor journalisten ? 7

Ook radio- en tv-journalisten hebben recht op kopievergoeding 9

Aanpassing auteurswet aan digitale realiteit nog niet rond 9

Informatieplicht tussen verhulling en gruwel 10

SCHEEF BEKEKEN

8

MENS ACHTER HET NIEUWS

Michel Lescroart, reportageman van P-magazine 11

REPORTAGE

Peter Verlinden op journalistieke ontdekkingsstocht in Azië 12-13

FORUM

Hoogleraar Klaus Schönbach over de toekomst van de krant 14-15

Jaak Vandyck over het wantrouwen in de audiovisuele media 16-17

DE DEADLINE VOORBIJ

Mark Vlaeminck over de boekskes 18

ONDER EMBARGO

19

U heeft het beeld op de cover van deze DJ ongetwijfeld herkend, maar wegens zijn uitzonderlijke (en ook wel cynische) schoonheid publiceren we het nog een keer. Twee Senegalese jongens lopen doorheen een zwerm sprinkhanen in Dakar op 1 september 2004. Met deze foto won de Senegalese Reuters-correspondent Pierre Holz de 2de prijs in de categorie Natuur/singles van het jongste Word Press Photo concours. (Foto Reuters/Pierre Holz)

Journalist

MAGAZINE VAN DE
VLAAMSE VERENIGING VAN
BEROEPSJOURNALISTEN (VVJ)

COÖRDINATIE

Pol DELTOUR
pol.deltour@journalist.be
Luc STANDAERT

VASTE MEDEWERKERS

Jan BACKX
Kim DUCHATEAU
Marleen SLUYDTS
Johan VAN CUTSEM
Luc VANHEERENTALS
Mark VLAEMINCK
Photo News

REDACTIESECRETARIAAT EN ABONNEMENTEN

Résidence Palace
Blok C - Lokaal 2232
Wetstraat 155 - 1040 Brussel
Tel. 02/235.22.70
Fax 02/235.22.72
info@journalist.be
www.journalist.be

ABONNEMENTEN

Lisbeth MOONS
Zie adres hierboven
lisbeth.moons@journalist.be

PUBLICITEITSREGIE

Media-Service
info@media-service.be

LAYOUT EN DRUK

Drukkerij Deman NV
Nijverheidslaan 5
8970 Poperinge
Tel. 057/33 67 21
Fax 057/33 40 18

Uit de VVJ

SOLIDARITEIT

Marc Van de Looverbosch

De tsunami catastrofe heeft niemand onberoerd gelaten, ook de pers niet. Wereldwijd hebben alle media de omvang en de dramatische gevolgen van de natuurramp in woord en beeld gebracht. Het succes van de solidariteitsacties die overal spontaan op gang zijn gekomen, mag voor een deel aan die media-aandacht worden toegeschreven. In Vlaanderen was het hartverwarmend om zien hoe kranten, radio en televisie de handen in mekaar hebben geslagen voor de actie 12.12. Concurrentie kan gezond zijn, maar is gelukkig geen hinderpaal voor samenwerking als het er echt om gaat.

De pers kan dus wel degelijk een positieve maatschappelijke rol spelen. Ook de zestigste herdenking van de bevrijding bewijst dat. In alle media is door veel achtergrondinformatie en met het gepaste respect de gruwel van de holocaust belicht, "om nooit te vergeten". Wie beweert dat de pers blindelings de waan van de dag achternaakt, heeft niet altijd gelijk...

Zaterdag 26 februari houden we onze traditionele algemene vergadering. Mag ik een warme oproep doen om ervoor te zorgen dat alle mediahuizen en -bedrijven toch minstens één afgevaardigde sturen. Een van de belangrijkste discussiepunten is de uitbreiding van onze vereniging. De VVJ wil in de toekomst de vertegenwoordiger worden van al wie werkt in de algemene nieuwsmedia. We willen ons niet langer beperken tot beroepsjournalisten in de enge zin van het woord, zijnde personen voor wie journalistiek het hoofdberoep uitmaakt. Op het terrein werken zij nu eenmaal nauw samen met technici (houders van een T-kaart), of met mensen die journalistiek in bijberoep uitoefenen. Ook zij moeten welkom zijn in onze brede koepel. Samen kunnen we sterker staan om onze gemeenschappelijke belangen te verdedigen.

Overigens moeten we de VVJ-statuten ook nog op een paar andere punten aanpassen zodat ze in overeenstemming zijn met enkele recent

geformuleerde bezwaren van de Raad van State. Na jaren wachten kan de VVJ, naast de federale AVBB, dan eindelijk juridisch erkend worden als beroepsorganisatie. Ook al blijft het belangrijkste natuurlijk dat de vereniging het vertrouwen van haar leden geniet – iets waarvan u alvast op de komende ledenvergadering kan komen getuigen.

Foto: Johan Van Cutsem

Uitnodiging aan alle VVJ / AVBB –leden (*)

ALGEMENE VERGADERING VVJ

1. Activiteitenverslag 2004 van de voorzitter
2. Financieel verslag 2004 van de secretaris-penningmeester, goedkeuring en kwijting aan de bestuurders
3. Goedkeuring begroting 2005
4. Toelichting nieuwe projecten
5. Varia

BUITENGEWONE ALGEMENE VERGADERING VVJ

Enig punt. Bespreking en goedkeuring wijzigingen statuten (**)

ALGEMENE VERGADERING AVBB

1. Activiteitenverslag 2004 van de voorzitter
2. Financieel verslag 2004 van de secretaris-penningmeester, goedkeuring en kwijting aan de bestuurders
3. Goedkeuring begroting 2005
4. Aanwijzing voorzitter AVBB (voor te dragen door AJP)
5. Bronnengeheim: stand van zaken
6. Varia

Ter afsluiting wordt een drink aangeboden.

(*) Voor wie ?

De uitnodiging is gericht tot alle journalisten die lid zijn van de Vlaamse Vereniging van beroepsjournalisten (VVJ) en (bijgevolg ook) van de Algemene Vereniging van Beroepsjournalisten in België (AVBB). Dit zijn zowel erkende beroepsjournalisten met een N-nummer als stagiairs met een NS-nummer die hun lidgeld voor 2005 hebben betaald (wat desgevallend ook nog ter plekke kan gebeuren).

Voor leden die niet aanwezig kunnen zijn volgt hier een model van volmacht:

VOLMACHT (model – kopiëren toegelaten)

Pas op: een aanwezig lid mag maximaal 5 volmachten bij hebben !

Ondergetekende,

lid met nummer N _____ of NS _____
(en in regel met het lidgeld voor 2005)

geeft bij deze volmacht aan

om in zijn/haar naam te stemmen op de gewone en buitengewone algemene vergaderingen van de VVJ en de AVBB van 26 februari 2005

(**) Raad van Bestuur VVJ stelt AV uitbreiding lidmaatschap voor

De Raad van Bestuur van de VVJ legt de Buitengewone Algemene Vergadering van de vereniging op zaterdag 26 februari e.k. een statutenwijziging voor die de mogelijkheid om lid te worden van de VVJ uitbreidt tot houders van een T-kaart en tot losse medewerkers van de algemene nieuwsmedia.

In beide gevallen gaat het om categorieën die zeer nauw verwant zijn met beroepsjournalisten en hun werkzaamheden, maar zonder dat ze over een erkenning als beroepsjournalist beschikken, dit omdat de wet van 30 december 1963 zulks niet toelaat.

Op dit moment groepeerde de VVJ beroepsjournalisten, stagiairs-beroepsjournalist en oud-beroepsjournalisten. De twee laatste categorieën beschikken weliswaar niet over de officiële persdocumenten. Ingevolge de recentste opmerkingen van (het auditoraat bij) de Raad van State moeten de stagiairs en de oud-leden in de statuten benoemd worden als 'ereleden', terwijl enkel de beroepsjournalisten als echte 'leden' kunnen betiteld worden. Dit is dan ook een eerste aanpassing aan de statuten waarover de Buitengewone AV van 26 februari e.k. zijn zegen moet geven.

Maar de Raad van Bestuur VVJ besliste op 13 oktober 2004 om meteen een stap verder te gaan, en nog twee bijkomende groepen nieuwsmensen de mogelijkheid te bieden om 'erelid' te worden. Het gaat in de eerste plaats om houders van een T-kaart, technici dus die (vooral audiovisuele) journalisten dag in dag uit bijstaan in hun werk en die ook als zodanig erkend worden door Binnenlandse Zaken.

Het (ere)lidmaatschap zou voorts uitgebreid worden tot losse redactiemedewerkers verbonden aan de algemene nieuwsmedia. Hiermee worden journalisten bedoeld voor wie de redactionele activiteit niet het hoofdberoep uitmaakt en die bijgevolg geen aanspraak kunnen maken op het statuut van beroepsjournalist (of stagiair). Toch is het duidelijk dat deze groep 'journalistieke bijberoepers' tot op belangrijke hoogte met dezelfde vragen en problemen kampt als de beroepsjournalisten.

De nieuwe 'ereleden' zouden niet alle rechten en voordelen krijgen waarop erkende beroepsjournalisten en stagiairs aanspraak kunnen maken, om te beginnen al wegens het onderscheid dat de wet van 1963 ter zake maakt. Wel is het de bedoeling dat zij tegen betaling van een verminderd lidgeld gebruik kunnen maken van de informatiekanalen van de VVJ, in het bijzonder dan het magazine 'De Journalist', de website www.journalist.be, en de overige informatievoorziening vanwege het nationale secretariaat. Het lidmaatschap zou geformaliseerd worden in een VVJ-lidkaart waarop de vermelding 'persmedewerker' staat.

Mogelijk maakt de uitbreiding van het ledenbestand in de nabije toekomst mee de recrutering mogelijk van een extra secretariaatskracht bij de VVJ die zich exclusief met de freelancers zou gaan bezig houden.

De integrale tekst van de VVJ-statuten met aanpassingen waarover dient gestemd, kan in de loop van de maand februari geraadpleegd worden op www.journalist.be.

ALGEMENE VERGADERING BEELD JOURNALISTEN OP 14 MAART

De Belgische Foto- en Film Pers (BFFP) en de Vlaamse Vereniging van Beeld Journalisten (VVBj) houden hun jaarlijkse ledenvergadering op

**maandag 14 maart 2005 om 19 uur
in de Résidence Palace (Wetstraat 155, 1040 Brussel)**

Agenda: 1. Verslag van de voorzitter – 2. Financieel verslag – 3. Aanpassing statuten aan nieuwe wetgeving – 4. Varia – 5. Receptie.

Get.

Peter Maenhoudt, voorzitter
Piet Velghe, afgevaardigd beheerder

Pol Deltour
Nationaal secretaris

AVBB DRINGT BIJ KAMER AAN OP SNELLE GOEDKEURING BRONNENWET

Pol Deltour

Hoe lang nog vooraleer Belgische journalisten over de broodnodige wettelijke bescherming van hun bronnengeheim beschikken? De bal ligt nu helemaal in het kamp van de Kamer van Volksvertegenwoordigers.

Die kreeg eind januari van de Senaat een tekst toegestuurd met enkele aanpassingen aan het wetsontwerp dat de Kamer eerder al, in mei vorig jaar, goedkeurde. Het gaat stuk voor stuk om verbeteringen, die het recht op bronnengeheim van de journalist verder verfijnen en ongepaste inbreuken van de kant van justitie maximaal moeten uitsluiten. De AVBB drong bij de Kamerleden dan ook aan op een snelle goedkeuring van de tekst van de Senaat.

De Senaat keurde het verbeterde wetsontwerp op 27 januari jl. unaniem goed. Diverse verkozenen verwezen daarbij naar de recente telefoonregistratie en huiszoeking bij de krant De Morgen, die voor de zoveelste keer de nood aan een accurate

journalistieke bronnenbescherming scherp in het licht stelden. Ook Justitieminister Laurette Onkelinx (PS) zei na de stemming in de Senaat te hopen dat de Kamer nu snel haar zegen zou geven over het Senaatsontwerp.

De Senaat breidde de bescherming uit tot 'redactionele medewerkers' van de nieuwsredactie. Bovendien werd de uitzondering op het bronnengeheim die te maken heeft met 'anti-terrorisme' verwijnd. Journalisten zullen in principe ook niet meer vervolgd kunnen worden voor 'medeplichtigheid aan de schending van beroepsgeheim' wanneer ze vertrouwelijke informatie krijgen uit handen van bijvoorbeeld een advocaat of ambtenaar.

3-670/8

3-670/8

Belgische Senaat ZITTING 2004-2005

27 JANUARI 2005

Wetsontwerp tot bescherming van de journalistieke bronnen

Evocatieprocedure

TEKST GEAMENDEERD DOOR DE SENAAT EN TERUGGEZONDEN NAAR DE KAMER VAN VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

Art. 2

De bescherming van de bronnen als bepaald in artikel 3, genieten de volgende personen:

- 1° journalisten, dus eenieder die als zelfstandige of loontrekkende werkzaam is, alsook iedere rechtspersoon, en die regelmatig een rechtstreekse bijdrage levert tot het verzamelen, redigeren, produceren of verspreiden van informatie voor het publiek via een medium;
- 2° redactiemedewerkers, dus eenieder die door de uitoefening van zijn functie ertoe gebracht wordt kennis te nemen van informatie die tot de onthulling van een bron kan leiden, ongeacht of dat verloopt via het verzamelen, de redactionele verwerking, de productie of de verspreiding van die informatie.

Art. 3

De personen bedoeld in artikel 2 hebben het recht hun informatiebronnen te verzwijgen.

Met uitzondering van de gevallen bedoeld in artikel 4, kunnen zij er niet toe worden gedwongen hun informatiebronnen vrij te geven en inlichtingen, opnames en documenten te verstrekken die onder meer:

- 1° de identiteit van hun informanten kunnen bekendmaken;
- 2° de aard of de herkomst van hun informatie kunnen prijsgeven;
- 3° de identiteit van de auteur van een tekst of audiovisuele productie kunnen bekendmaken;
- 4° de inhoud van de informatie en van de documenten zelf kunnen bekendmaken, indien daarmee de informant kan worden geïdentificeerd.

Art. 4

De personen bedoeld in artikel 2 kunnen enkel op vordering van de rechter ertoe gedwongen worden de informatiebronnen bedoeld in artikel 3 vrij te geven, indien die van aard zijn misdrijven te voorkomen die een ernstige bedreiging opleveren voor de fysieke integriteit van één of meer personen, daarin begrepen de misdrijven bedoeld in artikel 137 van het Strafwetboek, in de mate zij de fysieke integriteit in het gedrang brengen, en indien de volgende cumulatieve voorwaarden vervuld zijn:

- 1° de gevraagde informatie is van cruciaal belang voor het voorkomen van deze misdrijven;
- 2° de gevraagde informatie kan op geen enkele andere wijze verkregen worden.

Art. 5

Opsporings- of onderzoeksmaatregelen zoals fouilleringen, huiszoekingen, inbeslagnemingen, het af luisteren en opnemen van telefoongesprekken mogen niet slaan op gegevens die betrekking hebben op de informatiebronnen van de personen bedoeld in artikel 2, tenzij die gegevens kunnen voorkomen dat de in artikel 4 bedoelde misdrijven worden gepleegd, en met naleving van de daarin bepaalde voorwaarden.

Art. 6

De personen bedoeld in artikel 2 kunnen niet op grond van artikel 505 van het Strafwetboek worden vervolgd als zij hun recht uitoefenen om hun informatiebronnen te verzwijgen.

Art. 7 (nieuw)

Ingeval het beroepsgeheim in de zin van artikel 458 van het Strafwetboek wordt geschonden, kunnen de personen bedoeld in artikel 2 niet op grond van artikel 67, vierde lid, van het Strafwetboek worden vervolgd als zij hun recht uitoefenen om hun informatiebronnen te verzwijgen.

Brussel, 27 januari 2005.

Staf NIMMEGEERS.

Luc BLONDEEL.

De eerste ondervoorzitter van de Senaat,

De griffier van de Senaat,

NAAR EEN NIEUWE AVBB-GROEPSVERZEKERING VOOR BEROEPSAANSPRAKELIJKHEID ?

Pol Deltour

Hoeveel hebben beroepsjournalisten veil voor een nieuwe groepsverzekering beroepsaansprakelijkheid ? En in hoeverre zijn loontrekkende journalisten bereid ter zake solidariteit te ontplooiën met hun freelance collega's ?

Die vragen dringen zich op nu met name freelance journalisten de vraag blijven stellen naar een nieuwe AVBB-groepsverzekering voor beroepsfouten en de daaruit voortvloeiende schadeclaims. Tot eind 2003 beschikte de AVBB nog over zo'n groepspolis, afgesloten bij verzekeraar AGF. Tegen een uitzonderlijk voordelige premie van 52,22 euro werden aangesloten beroepsjournalisten tot 250.000 euro verzekerd voor zowel gerechtelijke bijstand als beroepsaansprakelijkheid. De AVBB diende wel garant te staan voor de intekening van minstens duizend leden, en moest zonodig het saldo aan premies bijpassen bij AGF. De verzekeringsfirma vond de polis na enkele jaren echter te weinig rendabel, en dat terwijl ze niet eens een schadevergoeding had moeten uitkeren. Wat wel stevig op haar budget woog, waren de kosten voor rechtsbijstand aan journalisten die werden gedagvaard. In de vijf jaar dat AGF de verzekering voor haar rekening nam, ging het om een veertigtal rechtszaken (waarvan 80 procent Franstalige).

Een andere verzekeraar legde intussen op vraag van een makelaar een nieuw voorstel op tafel. Dat voorziet een dekking van de beroepsaansprakelijkheid ten belope van 125.000 euro met een vrijstelling van 1.250 euro. Er is ook een dekking voor strafrechtelijke verdediging tot 12.395 euro. Het toebrengen van lichamelijke schade en zaakschade aan derden wordt voor respectievelijk 1.240.000 en 125.000 euro gedekt.

Het voorstel houdt naast de klassieke uitsluitingen ook nog

enkele specifieke uitsluitingen in. Zo weigert de verzekeraar de dekking van "de bewuste en herhaalde publicatie en/of verspreiding van verkeerde of lasterlijke informatie". Ook geschillen in verband met ongeoorloofde onderzoeksmethodes (diefstal of telefoonafluisteren bijvoorbeeld), weigering van recht van antwoord, racisme of inbreuk op exclusiviteit worden niet verzekerd.

En dan de premie. Hier zijn er verscheidene mogelijkheden.

- Blijft het bij een vrijwillige verzekering, dan belooft de premie 319,56 (!) euro per journalist, althans op voorwaarde dat minstens 500 journalisten intekenen.
- Wordt de verzekering veralgemeend (lees: verplicht) voor alle zelfstandige journalisten (een duizendtal AVBB-leden), dan zakt de premie tot 260 euro.
- Nog een mogelijkheid is dat de verzekering veralgemeend wordt tot alle +/- 4.000 AVBB-leden, en dan zakt de premie verder tot 75 euro.

Weliswaar is duidelijk dat loontrekkende journalisten (nog altijd 3 op de 4) een stuk minder belang hebben bij een groepsverzekering voor beroepsaansprakelijkheid. De grondwet zegt dan wel dat ook zij in principe persoonlijk aansprakelijk zijn voor onrechtmatige publicaties (de fameuze getrapte aansprakelijkheid), in de praktijk blijken werkgevers het vlot op te nemen voor hun vaste journalisten die gerechtelijke moeilijkheden krijgen. Daarom heeft de verzekeraar ook nog twee alternatieve premievoorstellen geformuleerd voor bij een veralgemening onder alle 4.000 AVBB-leden:

- Loontrekkenden betalen 10 euro en zelfstandigen 250 euro, of
- Loontrekkenden betalen 25 euro en zelfstandigen 225 euro.

Het spreekt voor zich dat over een en ander nog heel wat discussie mogelijk en nodig is. Zo is een alternatief ook dat er verder geïnvesteerd wordt in de juridisch-gerechtelijke service van het eigen VVJ-AVBB-secretariaat en de hieraan verbonden advocaten (ook al zal dit nooit de eventuele latere schadevergoeding kunnen dekken). De Raden van Bestuur van zowel VVJ als AVBB buigen zich voortdurend over de mogelijkheden, maar vinden het voor nieuwe formele engagementen nog te vroeg.

Reacties van VVJ/AVBB-leden zijn absoluut welkom op info@journalist.be, op het Forum van www.journalist.be of in dit eigenste blad.

JE TAPT DE TELEFOON AF
VAN EEN PAAR JOURNALISTEN
EN JE HEBT VOOR 'N JAAR
VAN DIE LEUKE ADRESJES

OOK FREELANCERS HEBBEN RECHT OP VERGOEDING BIJ OPZEG DOOR UITGEVER

Pol Deltour

Een uitgever die eenzijdig de samenwerking met een freelance journalist opzegt, moet die freelancer minstens de tijd en gelegenheid geven een andere opdrachtgever te zoeken. Dat staat in een belangrijk principievonniss van de Antwerpse rechtbank van eerste aanleg. Gust Verwerft – de freelancer om wie het in casu gaat – houdt aan het vonnis een schadevergoeding van 5.200 euro over.

Gust Verwerft begon in september 2002 te schrijven voor Zondagsblad, dat uitgegeven wordt door Cascade. Kort voordien was hij aan de kant geschoven bij De Persgroep, nadat die beslist had zijn tabloïd Blik op te doeken. "Blik verliest Gust Verwerft aan Zondagsblad", heette het, een beetje pronkerig, op de cover van de ZB-editie van 24 september 2002.

Verwerft maakte met de toenmalige Cascade-verantwoordelijken via e-mail afspraken voor een soort

'assisen-magazine' a rato van drie pagina's per week. Het Zondagsblad publiceerde zijn bijdragen steevast onder de kop 'van onze gerechtspecialist ter plaatse'. Half november bereikten beide partijen – opnieuw via e-mail – ook een overeenkomst over een maandvergoeding. Een jaar later stelt Cascade evenwel een ander betalingssysteem voor, dat gebaseerd is op het aantal gepubliceerde tekens. Gust Verwerft aanvaardt die regeling, maar toch krijgt hij vanaf september 2003 geen nieuwe opdrachten meer. De journalist dringt hierna aan op een 'afscheidsregeling', maar krijgt het deksel op de neus. Uitgever Cascade houdt voor dat zij de journalist niets verschuldigd is aangezien hij slechts op losse, zelfstandige basis werkte.

GOEDE TROUW

Begin 2004 dagvaardde Gust Verwerft met steun van de VVJ/AVBB uitgeverij Cascade. Zijn vordering hield een vergoeding van 6 keer het aanvankelijk overeengekomen maandbedrag in.

De rechtbank wijst er in haar vonnis van 11 februari jl. op dat de journalist exclusief en voor onbepaalde duur door Cascade onder contract werd gezet. Daarnaast is duidelijk dat diezelfde uitgever een jaar later eenzijdig een einde maakte aan de samenwerking. Cascade verwijst voor dat laatste naar haar 'journalistieke vrijheid' om bepaalde bijdragen niet langer te moeten publiceren. Toch belet dit volgens rechter Couwenberg nog niet dat een opdrachtgever zijn medewerkers correct moet blijven behandelen. Artikel 1134 van het Burgerlijk Wetboek – een van de pijlers van het

Volgens de rechtbank betekent de 'persvrijheid' van een uitgever nog niet dat die zijn freelance medewerkers zomaar aan de kant kan schuiven.

Belgische recht – schrijft nu eenmaal voor dat alle overeenkomsten te goeder trouw moeten worden uitgevoerd.

Van een wanprestatie in hoofde van de journalist is alleszins geen sprake, en dus moest Cascade ook bij de beëindiging van de samenwerking 'te goeder trouw' handelen, vervolgt de rechtbank. Concreet diende de verbreking te gebeuren "op een wijze die de contractspartij toelaat zich aan de gewijzigde toestand aan te passen". Dit veronderstelt dat de uitgever aan de freelancer

"minstens de gelegenheid en de tijd geeft een andere contractspartij te vinden of minstens een vergelijkbare toestand tot stand te brengen. Wordt deze verplichting niet nagekomen, dan is er sprake van een wanprestatie die, mits bewijs van schade, aanleiding kan geven tot het toekennen van een vergoeding. Deze schade bestaat in de kosten die eiser moet maken om zich hals over kop tot de markt te wenden om een nieuwe contractspartner te vinden en in het verlies van inkomsten, die eiser normaal had kunnen bekomen indien hij een termijn had gekregen om zich op de verbreking voor te bereiden."

BREEKIJZER

De rechtbank stelt nog dat ook de professionele integriteit van Verwerft door de abrupte beëindiging van de samenwerking duidelijk schade heeft geleden. Het resultaat: een schadevergoeding van 5.200 euro, goed voor een maandbedrag van het afgesproken honorarium.

Gust Verwerft is tevreden met het gecreëerde precedent maar betreurt het lage bedrag van de schadevergoeding. Advocaat Lieven Lenaerts, die de zaak voor Verwerft en de VVJ/AVBB pleitte, wijst op het grote belang van de motivering van het vonnis. "Gust Verwerft is een wegbereider voor de zelfstandige journalisten, waarbij nu wordt erkend dat ze recht hebben op een schadevergoeding bij abrupte verbreking. Ik denk dat dit vonnis genoeg inhoud heeft om als breekijzer te gebruiken tegen diegenen die, zoals Cascade, blijven voorhouden dat een freelance-contract zomaar kan beëindigd worden."

"De journalist heeft een grote macht maar dat zou moeten evolueren naar gezag."

Wim Criel, jurist en verantwoordelijke uitgever bij Roularta en lid van de Raad voor de Journalistiek, in De Juristenkrant van 9 februari 2005

"De Raad voor de Journalistiek is een forum waarin ook de burger actief aan de persvrijheid meewerkt (...). En het valt op dat precies die burger vaak een grotere pleitbezorger is van de persvrijheid dan de journalisten en de uitgevers. Een even wonderbaarlijke als aangename vaststelling."

I(bi)dem

"De werkelijkheid choqueert, dus de foto's choqueren. We kiezen niet speciaal choquerende foto's voor het plezier, maar we kunnen geen serieuze journalistiek bedrijven en tegelijkertijd de realiteit roze afschilderen."

François Dufour, brein achter de kinderkrant Le Quotidien, in De Morgen van zaterdag 29 januari 2005

"Een land waar de pers in handen is van of gecontroleerd wordt door de overheid, wordt meestal als een dictatuur bestempeld. Als radio en televisie in overheidshanden zijn, dan blijken dat voor diezelfde mensen opeens onmisbare pijlers onder de democratie. Een vreemd soort logica waarmee men overheidsinterventie in het medialandschap wil verantwoorden."

Jan Lamers, mediaconsulent, in De Tijd van dinsdag 1 februari 2005

"De VRT heeft er natuurlijk alle belang bij om telkens weer te zeggen dat beide nieuwsuitzendingen meer en meer op elkaar gelijken. Dat is typisch voor wie marktleider is en voelt dat zijn concurrent groeit. Zo proberen ze de kijker te overtuigen dat hij eigenlijk geen reden heeft om naar de concurrent te kijken. Maar de verschillen zijn er wel. Wij staan dicht bij het brede publiek."

Stef Wauters, hoofdredacteur VTM Nieuws in De Standaard van zaterdag 5 februari 2005

"In tegenstelling tot VTM zijn wij ook geïnteresseerd als het potentieel publiek nog klein is."

Aimé Van Hecke in De Morgen van vrijdag 21 januari 2005

"Het was Blairs goed recht om te proberen ons te beïnvloeden, maar het was ons goed recht om te zeggen dat hij in de stront kon zakken."

Greg Dyke, voormalig directeur-generaal BBC, in Vrij Nederland van februari 2005

"Er waren ontvoeringen vòòr ik daar was en er zijn ontvoeringen sedert mijn terugkeer. Wat we als pers niet mogen doen, is het belangrijkste conflict van het ogenblik links laten liggen."

Rudi Vranckx in Het Laatste Nieuws van 8 februari 2005

"Beweren dat 2005 zich voor de uitgevers van de periodieke pers onder het meest gunstige gesternte aankondigt, zou echt wel getuigen van een stevig staaltje naïviteit... 31 juli 2005 betekent wellicht het definitieve einde voor tabaksreclame. (...) Tot slot wordt begin 2005 ook uitgekapt met een striktere regelgeving op alcoholreclame."

Jean-Paul Van Grieken, algemeen secretaris van de Unie van de Uitgevers van de Periodieke Pers, in de UPP-Nieuwsbrief van het 1ste trimester 2005

"Een tip: voorzie in iedere geval een clausele tot overdracht, in uw voordeel, van de auteursrechten van uw journalisten. Sommige hele grote groepen werven bij afwezigheid van die clausele geen journalisten, freelancers inbegrepen, meer aan."

I(bi)dem

"Met de VRT praten we over mogelijkheden binnen de nieuwdienst, en we kunnen ook een voorstel doen voor een Canvas-reeks. Maar er is nog niks concreet."

Woestijnvis-baas Wouter Vandenhaute in Gazet van Antwerpen van 12 februari 2005

KATHOLIEKE UNIVERSITEIT
LEUVEN

Lessius
HOGESCHOOL
in Antwerpen

Voortgezette Academische Opleiding

JOURNALISTIEK

- Samen met de K.U.Leuven leidt de Lessius Hogeschool licentiaten op tot hooggekwalificeerde journalisten.
- De intensieve opleiding duurt een jaar in voltijds dagonderwijs.
- In samenwerking met gastdocenten en begeleiders van kranten, radio en TV.
- Cases: nationale en internationale politiek, justitie, economie, cultuur, sport, mens en maatschappij, wetenschap.

INFO

Lessius Hogeschool

Sint-Andriesstraat 2 • 2000 Antwerpen

journalistiek@lessius-ho.be

www.lessius-ho.be/journalistiek

K.U. LEUVEN
ASSOCIATIE

RADIO- EN TV-JOURNALISTEN HEBBEN ABSOLUUT RECHT OP VERGOEDING VOOR THUISKOPIE

Katrien Van Eenoo
juriste bij de JAM

Weinig journalisten die voor radio en/of televisie werken, weten dat ze een onvervreemdbaar recht hebben op een vergoeding voor thuiskopie. Door lid te worden van de Journalisten Auteurs Maatschappij (JAM) kunnen ze dat recht snel te gelde maken.

Her en der heerst het misverstand dat journalisten die in de audiovisuele sector werken geen rechten meer hebben op hun bijdrage aan een programma eens dit uitgezonden is. Sinds de auteurswet van 30 juni 1994 staan journalisten die in de audiovisuele sector werken immers automatisch een groot deel van hun auteursrechten af aan de producent wegens het vermoeden van overdracht dat in deze wet opgenomen is. Bovendien hebben de meeste producenten hun journalisten ook een overeenkomst laten ondertekenen waarin een hele reeks exploitatiewijzen worden opgesomd waarvoor de auteursrechten worden overgedragen.

Toch blijven journalisten nog altijd een aantal auteursrechten behouden. Het vermoeden van overdracht betreft immers enkel het recht op de audiovisuele exploitatie. Ook de overeenkomsten met de producenten bepalen doorgaans dat een aantal rechten bij de auteur blijven, zoals de vergoeding voor de reproductie van geluids- en audiovisuele werken in de familiekring. Dit laatste is een vergoeding waarop een journalist recht heeft omdat bijvoorbeeld de documentaire waaraan hij heeft meegewerkt in de huiskamer op video kan worden opgenomen. De auteurswet bepaalt uitdrukkelijk dat deze zogenaamde vergoeding voor de thuiskopie nooit kan worden overgedragen door de auteur en dat deze enkel en alleen geïnd en uitgekeerd kan worden door een beheersvennootschap.

Auvibel is de overkoepelende beheersvennootschap die door de overheid werd aangeduid om de thuiskopie-vergoeding te innen. Dat laatste gebeurt op apparaten (zoals video-recorders, cd-writers, ...) en dragers (videocassette, cd-r's,...) waarmee geluids- en audiovisuele werken gekopieerd kun-

nen worden. Auvibel kwijt zich hier reeds van sinds 1995. Verschillende auteursmaatschappijen maken intussen deel uit van Auvibel en krijgen dus voor hun leden (regisseurs, auteurs van muziek, fotografen,...) jaarlijks een deel van de door Auvibel geïnde sommen.

JAM-jam

De JAM, Journalisten Auteurs Maatschappij die door de AVBB is opgericht, maakt tot nog toe geen deel uit van Auvibel, wat dus betekent dat het merendeel van de journalisten geen vergoeding voor de thuiskopie ontvangen, een vergoeding waarop ze nochtans wel recht hebben. Wel heeft de JAM enige tijd geleden een aanvraag ingediend om lid te worden van Auvibel, om zo de rechten te kunnen innen voor de journalisten. Vermoedelijk blijft dat lidmaatschap nu niet meer lang uit.

Eenmaal lid van Auvibel, zal de JAM met de andere auteursmaatschappijen onderhandelen over de vergoeding die toekomt aan de journalisten en zal ze die vergoeding op haar beurt uitkeren aan de leden-journalisten.

Journalisten die naast hun radio- en televisiewerk nog werken publiceren, kunnen overigens van de JAM ook een vergoeding voor de reprografierechten ontvangen. Dit is een vergoeding voor de fotokopieën die gemaakt worden van een werk op een papieren drager.

De JAM zal over een en ander in de nabije toekomst informatievergaderingen organiseren. Voor meer informatie over de werking en het lidmaatschap van de JAM kan u nu al terecht op de website www.jam.be.

AANPASSING AUTEURSWET AAN DIGITALE REALITEIT NOG NIET ROND

Het parlement is nog niet rond met de modernisering van de wet op de auteursrechten, waardoor auteurs ook een vergoeding kunnen krijgen voor digitale kopies. Op dit moment hebben auteurs dat recht wel al voor papieren en audiovisuele kopies die van hun werk worden gemaakt. Journalisten bijvoorbeeld kunnen via de JAM dit recht makkelijk te gelde maken bij Reprobel of Auvibel, fondsen die speciaal hiertoe door de overheid zijn opgericht (zie elders op deze pagina).

Maar wat met kopies die via 'nieuwe' media zoals de computer worden gemaakt? Ook daarvoor moeten auteurs vergoed worden, decreteert de EU, en dus moet België haar wetgeving dringend gaan aanpassen. Dat verloopt evenwel niet van een leien dakje. De Kamer keurde weliswaar een wetsontwerp goed, maar het is zo goed als zeker dat de Senaat dit evoceert. Meer bepaald de SP:a neemt het immers niet dat in de regeling ook een extra heffing van 3 procent op de aankoop van computers opgenomen is. Dit staat de democratisering van informatiesnelweg alleen maar in de weg, zeggen de Vlaamse socialisten. (PD)

INFORMATIEPLICHT TUSSEN VERHULLING EN GRUWEL

De coverfoto van de vorige De Journalist – een verminkt lijk na de tsoenami – deed hier en daar discussiestof opwaaien. Hoever gaan we als media in het tonen van gruwel? Ook onze Frans-talige collega's bogen zich over de vraag. Hier alvast de mening van Jean-François Dumont, adjunct-hoofdredacteur van Le Vif/L'Express.

Jean-François Dumont

De gruwelijk verbrande arbeiders van Ghislenghien, de uiteengereten kadavers van slachtoffers van de zelfmoord-aanslagen in Israël, de onthoofde gijzelaars in Irak, een vrouw die door het vuur gaat in Luxemburg, de slachtoffers van de tsoenami in Zuid-Oost Azië...

Hoe en tot waar kunnen we getuigen van het verschrikkelijke leed van de wereld? De vraag is op onze redacties niet nieuw, maar de context is toch radicaal veranderd. Als nooit tevoren overheerst het beeld in onze media. De kanalen waarlangs we ze krijgen stijgen aan het tempo waarmee camcorders en digitale fotografie gemeengoed worden. Veel feiten worden bovendien door de betrokkenen zelf gemediatiseerd. Denken we maar aan de macabere drama's met gijzelnemers in Irak, aan de televisieberichten van Bin Laden of aan de vernederende beelden van gevangenen, door hun folteraars zelf gefotografeerd. Voor de publieke opinie is er zonder beelden overigens geen nieuws. Die regel geldt al langer voor de televisie, maar is in andere media ook geen uitzondering meer.

Toen La Libre Belgique op haar voorpagina van 29 december 2004 enkele aangespoelde verdronken lichamen publiceerde, ontvlamde opnieuw het debat. Lezers van het dagblad reageerden met een agressiviteit op maat van hun afkeer. Het persoverzicht van de RTBF toonde meer van hetzelfde. Een dag later biedt de hoofdredacteur zijn excuses aan – al blijft het daarbij onduidelijk of hij nu schuldig pleit of niet.

Waarom zou La Libre Belgique zich dan schuldig hebben gemaakt? Zowel op juridisch als op beroepsethisch vlak heeft de krant geen fouten gemaakt. De foto's van persagentschap Reuters tonen 16 lijken, gezwollen van het water, bebloed of zwart van de verrotting. Sommigen zijn naakt maar bij twee lijken worden de intieme delen door het dagblad 'gecensureerd'. Aan de ene kant is er de zee, aan de andere de brokstukken die, in een momentopname, oorzaak en gevolg van het drama in beeld brengen.

Publiceren of niet? In geval van twijfel zijn twee onontbeerlijke vragen te stellen.

1. Heeft het document een informatieve waarde voor het publiek? Het antwoord hier is: vanzelfsprekend. Op algemene beelden van een woedende zee en detailopnames van materiële schade na, was de menselijke ellende tot dan toe slechts symbolisch – zelfs stijlvol – in beeld

gebracht. Een tranerige blik hier, een gebaar van onmacht daar. Daartegenover staan die 16 lijken, die als brokstukken de wezenlijke dimensie van het leven tonen zoals dat nog nooit getoond werd. Hier heeft de foto een informerende functie, in tegenstelling tot beelden van onthoofdingen in Irak bijvoorbeeld, waarop geen extra elementen worden aangereikt die ons het terrorisme en zijn gruweldaden beter doen begrijpen (het enige dat met zo'n beelden wordt bereikt is dat men meegaat in de mediamanipulatie van criminelen).

2. Zijn de mensen herkenbaar? Die vraag is essentieel om een eventuele afbreuk aan het recht op afbeelding, de waardigheid van de slachtoffers en/of het lijden van hun nabestaanden te vermijden. Op de voorpagina van La Libre Belgique was geen van de afgebeelde lichamen te herkennen. Gezichten waren niet zichtbaar en geen enkel materieel element (kledingstuk, sieraad) liet herkenning toe. Hun recht op nagedachtenis blijft met andere woorden gerespecteerd.

Maar er zijn niet alleen de algemene regels van het recht en de beroepsethiek die voor iedereen gelden. Daarbovenop speelt ook de journalistieke ethiek die elk medium voor zich hanteert. In functie van zijn taak, interne cultuur en publiek. Toch blijft de vraag: waar ligt de drempel van het aanvaardbare? De choquerende foto zou zonder twijfel dergelijke heisa niet tweebrengen op de voorpagina van La Dernière Heure, haar doelpubliek zou dat immers niet als een stijlbreuk ervaren. In maart 2004 publiceerde Le Vif/L'Express foto's van uiteengereten slachtoffers van de aanslag in Kerbala/Irak, terwijl Britse dagbladen op hun beelden een stuk bebloede huid hadden gewist...

Principieel elke foto afwijzen die botst met gevoeligheden of geweten zou een onjuiste vertekening van de wereld impliceren. Pagina's met alleen maar zulke foto's aanbieden zou dan weer het voyeurisme in de hand werken. Pendelend tussen deze twee extremen bestaat de verantwoordelijkheid van de journalist erin te getuigen, uit te leggen en enig spoor na te laten. Ook de foto's van de uitgemergelde – veelal herkenbare – lichamen die naar aanleiding van de herdenking van 60 jaar bevrijding van Auschwitz heropduiken, hebben ons hier opnieuw aan doen herinneren.

Vertaling: Tomas Teetaert

MICHAEL LESCROART OF HET ROCK & ROLL-GEVOEL VAN P-MAGAZINE

Jan Backx

De weg naar het hoofdkwartier van P-magazine en Ché voert dwars doorheen het Antwerpse Schipperskwartier, rakelings langsheen het splinternieuwe eroscentrum. Nu hebben blote madammen het mensdom altijd al geboeid, maar te oordelen naar de vele (oudere) ventjes die hier op een winterse namiddag rondslenteren, zit de klad er zeker niet in. Om het hoekje is Michaël Lescroart (32), reportagemaker bij P-magazine. Een babbel met de man over zijn jonge journalistieke leven, tussen al die dikke, glossy tieten.

Lescroart is volbloed West-Vlaming en stamt uit een doktersgezin: pa orthopedisch chirurg, ma anesthesist. "Een loopbaan in een witte jas zag ik niet zitten. Zo'n mensen hebben geen leven en zijn bijna nooit thuis", vertelt Michaël, glimlachend om de dubbele bodem. "Dus ging ik maar geschiedenis studeren in Leuven, zij het dat ik er na mijn kandidaturen genoeg van had. Teveel speelvogel... Dan maar naar het Instituut voor Journalistiek, waar ik het wél volhield.

Mijn eerste freelance-stukje verscheen in een kappersblad... De krantenwereld ging voor me open bij De Nieuwe Gazet in Antwerpen. Op een prille dag repte ik me naar een botsing met een busje Chinezen op het 'Tsjing-Tsjjàns-Plain' (St.-Jansplein). Ik verscheen als eerste gazettenman ter plaatse en vond zelfs enkele ooggetuigen! Alleen... ik begreep geen snars van hun opgewonden Antwààrps betoeg en zij snaptten mijn Wast-Vloamsch niet. Een iets later opgedaagde concurrent van Gazet van Antwerpen heeft toen getolkt. Daar ging mijn primeurtje."

DJ: Bij De Nieuwe Gazet kreeg je nogal wat kansen... Op een bepaald moment was je zowat de spil van een piepjonge ploeg, die vrijgevochten in de verwarmde redactieruimte kampeerde, met tv en pizza.

"Ja, maar we werkten ook waanzinnig hard. Dagen van zeventien uur... Pure gekte en typisch iets voor jonge vrijgezellen. Pascal Weiss (nu Het Nieuwsblad) en ik deelden toen een woning. Heel positief aan die tijd: ik leerde tegen een hoog tempo werken."

DJ: En plots weerklonk de sirenenzang van P-magazine?

"Ik maakte voor mijn toenmalige krant een verslag van het lanceringsfeestje van P-Magazine. En ik voelde me meteen

Michaël Lescroart: Wast-Vloaming op het Tsjing-Tsjjàns-Plain

aangetrokken tot de pioniersmentaliteit van dat blad. Het rock & roll-gevoel zeg maar, een pigment dat ik duidelijk nodig had – en nog altijd nodig heb – om me lekker te voelen in mijn job."

DJ: Een beetje paradoxaal kwam de 'Wein Weib und Gesang-jongeman' die je tot dan toe was toen in rustiger emotioneel vaarwater terecht...

"Zeg dat wel! Ik vond de weg terug naar mijn eerste jeugdliefde, Elfie, die nu maatschappelijk assistente is bij het OCMW van De Panne. Onze eerste kus wisselden we in het Vlaamse polderland-schap, toen we een jaar of vijftien waren. Nu wonen we samen in Alveringem, met onze twee jongetjes, Wolf (4) en Grim (acht maanden), zeven kiekens en een hond."

DJ: Vertel eens iets over P-magazine: net zoals Playboy vooral te lezen omwille van de boeiende wetenschappelijke reportages?

"Ach, het blijft knokken tegen

vooroordelen. Die blote madammen zijn natuurlijk een verkoopsargument, maar wat we daar rond maken heeft wel degelijk inhoud. We zijn nog echte cowboys, die er maatschappelijk tegenaan blijven schoppen. Ons budget is weliswaar klein, maar ons initiatiefrecht groot.

Ik begon bij P-magazine met de meest uiteenlopende reportages. De Antwerpse portiersoorlog bijvoorbeeld. Maar de voorbije jaren interviewde ik zowat iedereen uit de politiek: Steve Stevaert, Filip Dewinter, Freya Vandenbossche, Inge Vervotte, Geert Bourgeois, Guy Verhofstadt, Bart Somers, Hugo Coveliers, Ward Beysen... Ik ben ook heel trots op mijn babbel met kardinaal Joos. Zes maanden geleden werd ik chef van een zevenkoppige reportageploeg. Vaste mensen en freelancers. We werken zowel voor het kort op de bal spelende weekblad P-magazine als voor het wat ruimer opgevatte maandblad Ché."

DJ: Je bent nu duidelijk een gelukkig journalist.

Wat zou je nog graag doen?

"Satirische teksten maken voor een blad of conférencier. Het is toch allemaal zo braafjes wat je momenteel in Vlaanderen leest. Dat moet beter kunnen! En tegen mijn pensioen zie ik me nog gaan gidsen, voor Britse toeristen, in mijn geboortestreek. Die Grote Oorlog van '14-18, de dramatiek van de soldatenkerkhoven in de Westhoek... Dat maakt je stil. Daar ben ik altijd al gefascineerd door geweest."

BINNEN DE WEEK WEER NAAR HUIS

*Tweede kerstdag is een familiedag. Maar voortaan staat tweede kerstdag ook v
over zijn berichtgeving ter plekke.*

Nog uithijgend en zwetend van ruim vijftien kilometer lopen, vlak voor de heilzame douche, biept de GSM. De dienstdoende eindredacteur heeft advies nodig: sturen we iemand naar 'een natuurramp in Azië', met 'een paar duizend doden'? En zo ja, wie?

We overleggen: hij de telexen bij de hand, ik een handdoek over de bezwete schouders. Ja, er gaat best iemand, want de dodentol stijgt snel en vooral, er zijn misschien wel Belgen onder de slachtoffers. De gulden regels van de buitenlandjournalistiek hanteren we samen routineus: nabijheid voor de Vlaamse kijker, de snelheid van het gebeuren, de impact op onze kijkers.

We sturen dus een ploeg. Voor enkele dagen. Maar de journalisten met ervaring staan niet te dringen op deze tweede kerstdag. Andere projecten liggen al lang vast: Palestina, Irak, de Verenigde Staten ... Hun agenda's zitten eivol.

"Waarom zou je het zelf niet doen?" De eindredacteur-met-ervaring daagt uit, maar hij meent het. En dus gaat het die zondagnamiddag niet naar het familiefeest 'bij moeder thuis', maar rechtstreeks naar de luchthaven: bestemming Colombo, Sri Lanka, want daar zijn de meeste slachtoffers signaleerd. In transit op de luchthaven van München, wenden we weliswaar de steven. Brussel heeft gebeld met het verontrustende bericht dat op het Thaise eiland Phuket zeker 17 Belgen vermist zijn. Duizenden spoorloze Sri Lankezen, wellicht meegeleurd door het water, wegen daar niet tegen op. Dat is de harde wet van de nationale journalistiek.

In de hypermoderne luchthaven van Dubai, aan de Arabische Golf, zenden tientallen televisieschermen de eerste beelden uit. BBC World en CNN blijven maar ravage en ellende tonen: weggespoelde huizen, vissersboten op de dool, onderbroken wegen en vooral doden, veel doden. Dan valt ook telkens weer het woord 'tsunami', vanzelfsprekend voor de Aziaten, nieuw voor ons, Westerlingen. In een lokale krant op de luchthaven van Bangkok lezen we later dat de Thaise autoriteiten wel wisten hoe groot het mogelijke gevaar was, maar geen paniek wilden zaaien in dit toeristische hoogseizoen.

ACTE DE PRÉSENCE

Het is al donker als we landen op Phuket, na Bangkok nog eens ruim anderhalf uur vliegen. Op de kleine internationale luchthaven, in normale tijden ingenomen door duizenden toeristen uit Oost en West, liggen gewonde vakantiegangers kriskras in de gangen en wachtzalen. Zij willen naar huis, en wel zo snel mogelijk.

De redactie in Brussel verwacht een 'acte de présence'. Zo hoort dat in televisiejournalistiek: tonen dat je er bent, ter plaatse. De telefonische interventie in het 13 uur-Journaal, vanop de luchthaven van Bangkok, is maar een voorsmaakje geweest.

Om één uur 's nachts, zeven uur 's avonds thuis, kan ik voor het eerst getuigen. Tussen de luchthaven en het mobiele satellietstation, van waaruit we rechtstreeks op antenne kunnen, heb ik de taxichauffeur uitgehoord. Hij heeft enkele omwegen gemaakt langs de verwoeste strook.

Pas de volgende dagen zullen we de omvang van de ramp langzaam beseffen en met ons de Vlaamse televisiekijkers. Met cameraman Erik Dreesen en klankman/monteur Dirk D'Haeseleer reis ik van baai naar baai, van verwoest strandhotel met klagende toeristen, naar weggespoelde restaurantjes en vissershuisjes met schijnbaar gelaten Thaise vrouwen en mannen. De Belgische doden domineren even ons werk en dan is ons besluit snel genomen: het leed van duizenden eenvoudige lokale families mag nu eindelijk de voorpagina's halen, ook thuis. Dus laten we de Belgische hulpploegen én slachtoffers met een zucht van verlichting vertrekken en wij blijven achter. Bij de treurende maar moedige Thais, op zoek naar hun geliefden, starend naar de onscherpe foto's op de haastig in elkaar getimmerde kisten in de ondergrondse parkeergarage van het grootste ziekenhuis van Patong Beach.

Even nemen we de Europeanen extra in het vizier, als we enkele dagen na de ramp in de beruchte uitgangsbuurt van Patong de zuipende mannen 'van bij ons' aan het woord laten, over hoe ze die eerste dagen meegeholpen hebben bij de reddingsacties en dat het nu toch weer tijd is 'voor drank en vrouwen'. De barmeisjes, restaurantuitbaters, paaldanseressen en travestieten van Patong geven hen geen ongelijk: de beste manier om dit stukje Thailand er weer bovenop te helpen is 'blijven'. "Wij leven van hen". Brussel begrijpt er niets van, en vindt ons verhaal verrassend.

Als het eiland Phuket uitgepuurd is, als het piepkleine Phi Phi-eiland bezocht is én gefilmd, dan pas zoeken we verder. De eerste berichten vanuit Khao Lak waren ons ontgaan. Niemand van onze ploeg kende die plek. Journalisten behoren doorgaans niet tot het soort vakantiegangers dat zich laat opsluiten in een massa-arrangement van een touroperator. En ikzelf, als Afrika-adept met wat uitlopers naar de Arabische wereld, bevind me helemaal op onbekend terrein. Maar de berichten van de persagentschappen, ongeschonden aangekomen in mijn laptop, liegen er niet om: dit is het volgende rampgebied waar we moeten geraken.

Het worden twee lange tochten, de beelden gaan van kwaad naar erger: de zoveel omvangrijker verwoesting, zoveel krachtiger ook, de lijken, bérgen lijken, letterlijk, en dan het identificatiewerk in de grote tempel.

OPGEZWOLLEN LIJKEN

We stappen over en tussen de opgezwollen lijken, sommige bloot, andere nog in de lijkenzak, het lichaamsvocht wegsijpelend in de zandgrond. De geur ken ik, ondermeer van in Burundi, oktober 1993. De doden van de tsunami zijn andere doden. Doden van de almacht van de natuur, van een tragedie die niet te stoppen viel. Misschien dat precies daarom de wereld zo snel en eendrachtig solidair wordt en geeft, massaal geeft.

Bericht uit Brussel: "Of we zouden kunnen blijven, alvast tot enkele dagen na het nieuwjaarsweekend. Zeker binnen de week naar huis, beloofd."

En dus vliegen we met enkele tussenstops van Phuket naar

Peter Verlinden
VRT-televisienieuws

voor tsunami. Peter Verlinden (VRT-televisienieuwsdienst) bericht

Medan, op Sumatra, de zwaarst getroffen plek van het rampgebied. We slagen erin om intussen voor één korte dag over en weer te vliegen vanuit de Indonesische hoofdstad Jakarta naar Banda Atjeh, de hoofdstad van de provincie Atjeh op Sumatra, waar dan al zeker 50.000 doden gevallen zijn. Europees commissaris Louis Michel en de grote bazen van UNICEF en van de Wereldgezondheidsorganisatie leggen een eigen vliegtuig in en we zijn de enige televisieploeg die, na wat lobbywerk, mee kan.

In Banda Atjeh wachten de internationale persagentschappen ons op. Zij maken de obligate beeldjes van de hoogwaardigheidsbekleders, terwijl wij proberen om in die enkele uren tijd in het hart van het rampgebied door te dringen tot de ellende van de Indonesische families. We ontsnappen even uit het verplichte konvooi, tot ontsteltenis van de veiligheidsdiensten, en vinden een rondlopende broer en zus. Zij brengen ons naar hun huis, dat er niet meer staat, en overtuigen mij zo van de zin van deze opdracht: we moeten tijd nemen om te praten met de getroffen families, hun leed te verkennen, te informeren naar hun toekomst. Dit verhaal is nog lang niet voorbij.

Zo vertrek ik de dag na de grote donorenconferentie in Jakarta opnieuw naar Sumatra.

De cameraploeg is afgelost. Erik en Dirk hebben hun taak meer dan volbracht. Een gemiddelde van vijf uren slaap per nacht, anderhalve week lang, daar kan niemand op blijven voortdrijven. Ik ben na een lange slaapnacht voorlopig voldoende gerecupereerd. De nieuwe ploeg, Filip Van Hecke en Piet Eeckhout, komt met nieuwe energie.

We vliegen naar Medan, de draaischijf voor alle hulpverlening op Sumatra. Daar is het eenvoudiger om een goede auto mét chauffeur te huren dan in Banda Atjeh, waar we uiteindelijk heen willen. De route die we zullen afleggen, langs de zogenaamd 'minder getroffen oostkust', biedt ons de kans om andere tsunamiverhalen te vinden, op plekken die de grote nieuwsagentschappen links laten liggen.

Vier dagen lang zoeken en vinden we, met de steun van de Indonesische basisbewegingen, de getroffen vissersdorpen weg van de hogergelegen kustweg.

De tocht verrast. Elke stad, elk dorp, elk strand, is geraakt. Iedereen hier leeft nu 'na de tsunami'. Niet alleen omdat de dood heeft toegeslagen waar niemand het had verwacht, maar meer nog omdat de slag zo ongenadig is geweest, zonder onderscheid, mannen, vrouwen en kinderen gelijk. Alleen de allerrijksten, in hun gebetonnerde villa's, dikwijls hogerop gelegen, bleven gespaard.

DE GROTE SHOW

Het werk wordt alsmaar moeilijker en zwaarder. Overbevolkte en ondermaatse hotels, die naam nauwelijks waard, al te korte nachten want de opnamen moeten ook nog gemonteerd worden en doorgestuurd naar Brussel, dikwijls midden in onze nacht, thuis is het dan nog maar avond. Ons levensritme staat op z'n kop, want we leven op twee ritmes, met zes uren tijdsverschil ertussen. Twee horloges, twee wekkers, twee ochtenden,

twee journaals, twee avonden en twee nachten, ze beginnen en eindigen telkens anders. De weken beginnen te wegen. De telefoontjes met 'thuis' blijven beperkt tot familiezaakjes. Van het krop-in-de-keelgevoel in Vlaanderen bij elke reportage, elk nieuw beeld, zijn we ons absoluut niet bewust. Tsunami 12-12 blijft een niet-ingekleurde slogan, af en toe opgepikt uit een flard journaal dat ik kan volgen in mijn 'oortje' vlak voor ik zelf, rechtstreeks, op antenne ga.

Het zal duren tot enkele dagen na mijn terugkeer, de grote show achter de rug, voor ik beseft dat we in Vlaanderen een uniek gevoel hebben mee gecreëerd, het gevoel dat we de wereld aankunnen, als we het samen doen, tégen de gevolgen van de natuurwetten in.

Banda Atjeh, de hel en het vagevuur samen, voor wie het meegemaakt heeft: ook voor ons wordt dit het einde.

De 'nog zwaarder getroffen westkust' – in het mediageweld klinkt geen superlatief overbodig – laten we aan ons voorbijgaan: geen tijd. Vooral geen nieuwe verhalen meer. Leed en leed zijn één, uitwisselbaar. Je kan en mag niet tweemaal hetzelfde verhaal vertellen. Dat holt uit. Ook hier gelden de mediawetten.

Als we dus geduldig wachten op vrijdag 14 januari, de grote solidariteitsavond in Vlaanderen waarvoor ik nog één keer vanuit het rampgebied moet getuigen, voelen we de internationale collega's wegsluipen.

De reservatie van satellietlijnen in het mobiele EBU-station verloopt alsmaar vlotter. Dubbelboekingen worden zeldzaam, vallen dan helemaal weg. Dan komt het grote nieuws: ABC en BBC stappen op. Het is over. Drie weken tsunami, het is voldoende geweest.

Die nacht van 14 januari drinken we met de laatst overgebleven medewerkers van EBU, de European Broadcasting Union, de koepel van de Europese openbare omroepen, een eenzame whisky, wachtend op mijn volgende live-interventie in de 'show'. De collega's van RTBF mogen na één interventie terug naar hun kale slaapzaal in een leegstaand internaat. Voor ons wordt het half vijf 's ochtends voor we het oortje uittrekken en de camera afsluiten. Het is genoeg geweest.

DE TOEKOMST VAN DE KRANT LIGT IN HAND

*Samensmeltende titels en een handiger formaat moeten de krimpende dag
Maar heeft het medium wel overlevingskans?*

Wat is het unieke van kranten? Ze bieden dagelijks een uitvoerig overzicht van de wereld, professioneel voorgeselecteerd, gerangschikt en uitgelegd. Uit lezersonderzoek blijkt steeds weer dat de diversiteit van de onderwerpen in de krant als verrassend, maar ook als betrouwbaar gewaardeerd wordt. Waarom dan toch verliezen kranten continu aan reikwijdte?

De uitbreiding van het televisieaanbod maakt het al lang gemakkelijker om een samenvatting te krijgen van wat er in de wereld gebeurt. Maar dit overzicht is nooit zo omvattend als in een krant, behalve als men elke dag tien uur achter elkaar naar alle nieuwskanalen op televisie kijkt. Een krant biedt betere mogelijkheden om snel te scannen en om te beslissen wat men preciezer wil weten.

Maar meer en meer mensen vinden het overzicht van de wereld dat hen door nieuws op televisie wordt geboden, op radio, teletekst en op nieuwssites, uitvoerig genoeg. Een indicatie voor dit vermoeden vinden we in een grootschalig Duits lezersonderzoek uit 2004. Het laat zien dat jongeren (14-29 jaar) anno 2004 politieke en economische vraagstukken duidelijk minder belangrijk vinden dan hun leeftijdsgenoten in 1993. Politiek en economie zijn belangrijke krantenonderwerpen, en wil krantenlezen een gewoonte worden, dan moet er al in de vroegste jeugd mee worden begonnen.

Dit is geen pleidooi voor krantenfusies of voor slordig werk van journalisten, omdat het nu eenmaal toch niet zou uitmaken wat de krant aanbiedt (wel of geen politiek en economie, wel of geen wereldoverzicht). Als er steeds minder lezers zijn houdt het misschien wel gewoon op. Maar aan de positie en de inhoud van kranten valt nog altijd iets te verbeteren. Het heeft ook zin om het afnemen van het aantal lezers te proberen te keren. Mijn onderzoek onder nu al 520 Duitse, Nederlandse, Zweedse en Amerikaanse kranten, biedt

perspectief: Abonnementen worden minder opgezegd als kranten serieuze berichtgeving aanbieden, er nog esthetischer en sterker gestructureerd uitzien, in hun inhoud nog veelvoudiger zijn, lezers niet laten wachten op een bijlage op zaterdag maar elke dag iets van dit speciale onderwerp aanbieden, nog meer servicegericht optreden en nog meer Heimatverbondenheit met hun regio tonen. Overigens zou er ook best iets aan de prijs mogen worden gedaan.

NIEUWSGIERIGE BURGERS

Na tien jaar onderzoek naar de succesfactoren van dagbladen begin ik echter toch te twijfelen of de problemen in de krantenwereld door de dagbladen zelf zijn op te lossen.

Ik ben pessimistisch omdat kranten (ook al worden ze nog overzichtelijker, diverser en nuttiger) burgers nodig hebben die graag uitvoerig op de hoogte willen blijven van politiek en economie, sport, wetenschap en cultuur. Burgers die nieuwsgierig zijn naar de gemeenschap waarin ze leven. Omdat deze gemeenschap vaak in eerste instantie de woonomgeving is, is het ook zo gevaarlijk als krantenfusies lokale bindingen tussen lezers en krant verminderen. Want het enige hoopgevende resultaat uit het Duitse lezersonderzoek is dat de interesse in 'lokale evenementen, het gebeuren hier ter plaatse' onverminderd hoog is, ook bij jongeren.

Mensen die niet in een uitvoerig en professioneel bewerkt overzicht van de wereld geïnteresseerd zijn, laten zich ook niet terug halen door kleinere formaten. Want een onhandige krant is hun probleem niet. Een dagblad is voor hen gewoon overbodig, omdat het veel aanbiedt dat voor hen niet belangrijk is en misschien te weinig van wat het op dit moment wel is. Die specifieke onderwerpen krijgen ze uitvoeriger, sneller en meestal ook goedkoper via talkshows op televisie, uit huis-aan-huisbladen, lokaal radionieuws, speciale tijdschriften, sms-nieuws en internet.

Ook pogingen om de krant te individualiseren zijn kennelijk geen succesrecept. Opvallend is dat tot nu toe niemand serieus geld wil stoppen in de 'Daily Me' van Nicholas Negroponte (Medialab, MIT Mass.), of de 'Ihre individuelle Zeitung' van de Universiteit van Keulen. Het idee achter deze producten is dat ze alleen maar onderwerpen en diensten bevatten die ik zelf interessant vind. Wat er in de maatschappij speelt blijft buiten, behalve als het tot mijn hobby behoort. Maar voor een voornamelijk individuele behoefte heb je geen dagblad nodig.

De vraag is of het compromis, een hybride krant, aantrekkelijk zou kunnen zijn voor mensen die geen al te uitvoerig overzicht willen van het publieke leven. Zo'n dagblad kan de speciale interesses van een individu bedienen, en ook nog een overzichtje bieden van de wereld – als een soort gimmick.

(Foto: PhotoNews/Gamma/Imagine)

Het transportmiddel van het nieuws maakt niet zoveel uit, wel de journalistieke selectie en benaderingswijze van het nieuws.

EN VAN DE BURGER

bladmarkt opvijzelen.

LIBERTAIREN EN PATERNALISTEN

Maar willen mensen echt voor iets betalen wat ze, als het hun specifieke interesses betreft, makkelijk en vooral gratis via internet kunnen verkrijgen? En als dat toegevoegde overzichtje al voldoende door het radionieuws of het tv-journaal wordt aangeleverd?

Wat te doen, nu het hoofdprobleem van kranten is dat het aantal geïnteresseerden in grondige overzichten van de wereld afneemt? Het antwoord hangt af van de vraag of je het libertair of paternalistisch wilt aanpakken.

Een libertair iemand heeft geen moeite met het verval van het krantenlezen: als minder mensen aan de publieke sfeer willen deelnemen, dan zij het zo.

Wie niet libertair is maar denkt te moeten ingrijpen, heeft verschillende strenge opties. Hij zou zachtjesaan kunnen beginnen met gewoon meer 'krant in de klas' of gratis abonnementen. Maar of dit genoeg is om jongeren te interesseren voor maatschappelijke vraagstukken? Echte paternalisten zouden dus zelfs hervorming van het onderwijs moeten eisen: elke dag maatschappijleer en een mondelinge overhoring aan het begin van de schooldag. Doel: vaststellen of de scholieren ook alles weten wat er actueel in de wereld speelt en of ze het kunnen inbedden in een interpretatiekader. Dan zouden kranten inderdaad niet alleen voor een kleiner wordende elite nuttig kunnen zijn, maar voor iedereen.

Uiteindelijk gaat het niet om de papieren krant op zichzelf, maar om het overleven van de dagbladjournalistiek. Een uitvoerig en professioneel bewerkt overzicht van de wereld hoeft niet noodzakelijk op papier te verschijnen (misschien alleen nog als speciale editie voor wie het niet kan laten om het papier te doen ritselen). Maar het moet wel worden aangeboden in een vorm die volledige informatie en verklaring daarvan toegankelijk maakt op een gestructureerde manier, en die tegelijkertijd ook verrassing biedt. Huidige online kranten doen dat nog niet. Het 'transportmiddel' maakt ook weer niet zoveel uit, want: 'The franchise is journalism, not the newspaper'. Maar juist de journalistieke selectie en de bewerking van het nieuws, die moet het publiek wél willen...

50 JAAR

Maar mijn pessimisme zou tijdsgebonden kunnen zijn. Men zou het een individualistische, ja zelfs hedonistische fase kunnen noemen die we nu meemaken. Deze wordt uiteraard steeds weer voor korte tijd doorbroken door grote gemeenschapsstichtende evenementen zoals de Tsunami-ramp in Azië, de aanslagen van Elf September, de moord op Theo van Gogh en voetbalwedstrijden tussen Nederland en Duitsland.

Maar wordt het wat betreft individualisme en hedonisme inderdaad alleen maar erger, bovenal met die steeds minder krantenlezende jeugd?

De Amerikaanse socioloog Joseph Zvi Namenwirth ziet in plaats van continu toenemende of krimpende waarden in de Westerse wereld, de werking van cycli. Fases, waarin harmonie wordt benadrukt (en waarin de meesten zich niet druk willen maken over maatschappelijke problemen), wisselen systematisch af met periodes waarin conflicten fel worden bediscussieerd en aangepakt. Zulke cycli duren ongeveer 50 jaar, aldus Namenwirth.

Hij voorspelt dat in de VS de harmoniefase ongeveer nu op haar hoogtepunt moet zijn aangekomen, en dat de Amerikaanse maatschappij zich in toenemende mate weer met haar kloof tussen arm en rijk en haar andere problemen gaat bezighouden. Met andere woorden: zich terugtrekken in het privé-leven raakt steeds meer 'uit', maatschappelijk geïnteresseerd zijn wordt 'in'. Zou dit weer een sterkere belangstelling voor politiek en economie kunnen betekenen en daarmee ook voor het lezen van kranten, in welke vorm dan ook?

Specifiek over ons land heeft Namenwirth helaas niets geschreven. Hoe lang we hier moeten wachten tot de dagbladjournalistiek door een nieuwe maatschappelijke fase wordt gered, weten we dus niet. In de tussentijd moeten we maar genoeg nemen met de cosmetische operaties inzake de vorm en de inhoud van kranten.

Professor dr. Klaus Schönbach is hoogleraar Algemene Communicatiewetenschap aan de Universiteit van Amsterdam.

Dit artikel verschijnt ook in De Journalist/Nederland van 28 januari 2005.

HET JAAR VAN HET WANTROUWEN

Op 5 februari jl. reikte de vereniging van radio- en televisiecritici zijn 42ste RTV-prijzen uit. 's Avonds te beluisteren op Radio 1. Jaak Vanduyck, voorzitter van de RTV-pers, haalde in zijn

In de media was 2004 het jaar van het wantrouwen.

Het wantrouwen van de politiek in de media.

Ik citeer premier Verhofstadt: "Voor televisiemakers en krantenboeren is iets pas interessant als het tot heibel leidt. Het gaat niet meer om informatie, maar om confrontatie." Einde citaat.

De eerste minister legt de laatste tijd wel meer vreemde verklaringen af.

Het is gezond dat er een bepaald wantrouwen bestaat tussen het gezag en de journalistiek. Het is juist de functie van de pers om de overheid voortdurend te controleren. De journalist koestert de achterdocht. Hij hult zich in de plooiën van de argwaan. Zijn werk is dingen in de krant krijgen, niet ze eruit houden.

Het is niét gezond als dat wantrouwen een botsing dreigt te worden tussen paternalisme en brutaliteit. Paternalisme van een overheid die liever communicatiedeskundigen en spindoc-tors inhuurt om haar 'Goed Nieuws Show' te verpatsen en denkt dat het de taak is van journalisten om braaf op te schrijven wat zij wenselijk acht. Brutaliteit van een pers die de drempel steeds lager legt, haar kolommen zonder gêne openstelt voor onbenulligheden en dubieuze berichten publiceert, alleen maar omdat de concurrentie ze ook wel zal geven.

De kritiek op de pers klinkt steeds luider. Laat ons schuld bekennen. Een aantal onder ons gaat mee in het opbod en vertoont een gebrek aan discipline en professionalisme.

Maar vaak is de kritiek niét terecht. Naar aanleiding van de Vlaamse en Europese verkiezingen van 13 juni kregen de media de wind van voren. De politiek was 'gesimplificeerd' en de zoveelste overwinning van het Blok was de schuld van de media in het algemeen en van de VRT in het bijzonder. Over simplifiëren gesproken...

Ik kreeg op de duur ook een indigestie van al die verkiezingsuitzendingen, maar laten we wel wezen: nooit voordien werden zoveel mensen zo uitvoerig en zo genuanceerd over politiek geïnformeerd. Wie dat betwist, is te kwader trouw.

Ik maak gebruik van de gelegenheid om zowel het VRT-'Journaal' als het VTM-'Nieuws' te feliciteren voor de inspanningen van het voorbije jaar. Dagelijks kijken nu 1,8 tot 2 miljoen mensen naar de nieuwsuitzendingen van 19 uur. Dat moet een wereldrecord zijn. Het is ook het zoveelste bewijs dat je om succes te hebben, niet moet investeren in pulp, maar in kwaliteit. Ik voel nogal voor de kritiek van Norbert De Batselier. Toen hij in mei het vorige Vlaams parlement naar huis stuurde, zei hij, ik citeer: "Men heeft de politici van hun verhoog gehaald. Voor mij terecht. Maar nu heeft men ze in het verdomhoekje gedrumd. Niet in de meeste artikelen in kranten of weekbladen, niet in de informatieprogramma's van radio en televisie, maar wel in de infotainmentprogramma's en in tussenpraatjes bij entertainment, inzonderheid bij de radio. Daar zoekt men succes met het ridiculiseren van de politici en het beleid."

Ik ben sterk geneigd om het met hem eens te zijn. Gaat een journalist in de fout, of zit een onbezonnen kletsmaajoor zich in

de ether interessant te maken met onnozele praat, dan hoeven de échte wettenmakers dat inderdaad niet te pikken.

Natuurlijk is politiek onderhevig aan kritiek. Natuurlijk moeten politici er tegen kunnen dat de Geerten Hoste en de Raffin Coppens de spot met ze drijven.

Daar gaat het niet om. Het gaat erom dat het niet ongepast zou zijn dat een bepaald soort presentatoren zijn schamper en kleinerend toontje achterwege laat. Je houdt de verzuring nu eenmaal niet tegen met aldoor te toeteren dat we in een openland leven en worden bestuurd door paljassen. Overigens, wat is dat eigenlijk met die verzuring? Ter illustratie: 'Tsunami 12-12' de voorbije weken, 'Fata Morgana', vorige zomer. Volgens mij is heel die verzuring een uitvinding van gefrustreerde editorialisten en van beschaamde professoren.

BOENKE-BOENKE BOENK

In de media was 2004 het jaar van het wantrouwen.

Het wantrouwen van de media in de media.

Het is niet omdat ze drie weken geleden samen de uitzending 'Tsunami 12-12' maakten, dat de commerciële zenders en de VRT niet meer in staat van oorlog verkeren. Het tijdelijke sportnet Sporza was voor de commerciële zenders de aanleiding om de Private Omroep Federatie te stichten. Het is logisch en volstrekt legitiem dat ze de krachten bundelen om hun gemeenschappelijke belangen te behartigen. De eisen die ze formuleerden, waren echter dermate "erover" dat ze nergens au sérieux werden genomen en al spoedig leidden tot onderlinge ruzies die op de duur genante vormen aannamen.

In 1923 begon SBR in Vorst radiotoestellen te produceren. Omdat het niet simpel is radio's te verkopen als er geen uitzendingen zijn, begon SBR ook met de zender Radio Belgique. De eerste Belgische zender was dus commercieel.

Al vlug zag de overheid het groot belang in van de omroep. Toen in 1930 het NIR-INR werd opgericht, was het een staatsradio met een nationaal monopolie. Dat monopolie werd té lang in stand gehouden. Als iemand meent dat hij beter radio of televisie kan maken dan de VRT, moet hij dat absoluut kunnen doen. Daar discussiëren we al lang niet meer over. Maakt hij op het einde van het jaar winst, proficiat, goed gewerkt. Lijdt hij verlies, jammer.

In principe hoeven wij ons niks aan te trekken van de commerciële zenders. Ze doen maar. Boenke-boenke boenk? We luisteren of we luisteren niet. 'Ciao bella'? We kijken of we kijken niet.

Aan de openbare omroep mogen wij evenwel de hoogste eisen stellen. Met zijn allen betalen we er jaarlijks 252,50 miljoen euro voor. In ruil voor ons goeie geld mogen we het beste verwachten. De VRT is ons ook rekenschap verplicht. Gaat ie in de fout, dan mogen we op zijn tenen trappen.

Als de commerciële omroepen van oordeel zijn dat de VRT zijn

In de sector 'beste radio' schoot een nieuwsprogramma de hoofdvogel af: De Wandelgangen, elke laudatio enkele accute pijnpunten uit de media-actualiteit aan. Zoals: er is te weinig Abba op Radio 2.

Jaak Vandyck

boekje te buiten gaat en naar de rechtbank stappen, in dit geval de Europese Commissie, dan is ook dat hun volste recht. Wij zullen met belangstelling volgen hoe het afloopt. Het is echter absurd dat de openbare omroep zou worden aan banden gelegd omwille van de financiële belangen van de privé-omroepen en hun eigenaars. Dat is zoiets als de NMBS en De Lijn op water en brood zetten om Autocars Het Ros Beiaard meer winst te laten maken.

Dat kan dus niet. Trouwens, het probleem van VTM is niet de VRT, maar VTM zelf.

VOOR DE OUWE ZAKKEN

De VRT is onze grootste culturele instelling. Dat schept verplichtingen. Een handvol artistieke mandarijnen wil dat de VRT meer aandacht heeft voor kunst en cultuur. "Ook de elite heeft haar rechten", liet één van hen blokletteren in De Standaard. De 'elite' heeft geen last van valse bescheidenheid. Dat haar hobbies worden gesubsidieerd, is niet voldoende. Ze eist ook nog promotie. Een typisch voorbeeld is het fameus boekenprogramma op televisie. OK, laat maar komen. Maar wat is dat, een boekenprogramma? Een programma waarin het werk van Goethe en Marquez wordt besproken, is ongetwijfeld een boekenprogramma. Bedoelen ze dat? Natuurlijk niet. Wat ze willen, is reclame voor de nieuwe Brusselmans, voor de nieuwe Lanoye, voor de nieuwe Hemmerrechts. Eigenlijk moeten ze dus in Vilvoorde of in Zaventem zijn. Maar nee. Het gaat om gratis reclame en daar moet de VRT dan voor zorgen. Ik neem aan dat de bevoegde minister dat spel doorziet.

Jaarlijks sta ik hier dit soort dingen te verkondigen. Woorden in de wind. Uitgesproken en weggewaaid. Hoewel. De ministers die hier te gast waren, hebben ons niet alleen toegesproken, maar ook geluisterd. Ze hebben maatregelen getroffen waardoor journalisten die nog weten wie Churchill was en dus te duur zijn, niet langer bij het huisvuil op de stoep worden gezet. De Sociale Inspectie en de RSZ hebben de problematiek van de valse zelfstandigen aangepakt.

De televisiemakers hebben ook geluisterd. Bij herhaling werd hier gezegd dat we intussen schoon genoeg hebben van de babes. Ik heb letterlijk de vraag gesteld wanneer we ook eens een reportage zouden zien over meisjes van 18 die – bijvoor-

beeld – gehandicapte mensen begeleiden naar Lourdes.

Verrek als 't niet waar is, wat gebeurde het afgelopen jaar? 'Het leven zoals het is' ging naar de Provence met zeven mentaal gehandicapte jongeren en vier van hun opvoeders. Het leverde prachtige televisie op. In 'Château Bravoure' zagen we senioren zich in de showbizz storten. Wie durft nog beweren dat een quote niet langer mag duren dan zestien seconden en een interview niet langer dan zes minuten? In de 'Grote vragen' mochten mensen die verstand van iets hebben, eindelijk eens zeggen wat ze te zeggen hebben. Goedele Liekens zocht 'Sterke vrouwen' op. 'Week van de liefde' liet zelfs oudere vrouwen uitvoerig aan het woord. Als ik het goed begrijp, moeten ze niet meer op hun veertigste worden afgevoerd.

De televisie is op de goeie weg. Nu de radio nog. Ik heb niks tegen Studio Brussel, Radio Donna, Q Music, 4FM, Radio Contact, Contact 2, Be One, Antwerpen 1, Radio Mango of hoe ze ook heten. Ik heb ook niks tegen JIMtv, MTV of TME. Maar: het is allemaal hetzelfde voor steeds dezelfde doelgroep.

Intussen is één Vlaming op drie 50+. Dat is een hoop volk. Dat zijn 2 miljoen mensen. Voor hen is er niks. Waarom, vraag ik me af, waarom is er geen professioneel gemaakte Radio Minerva? Eentje maar. Voor de ouwe zakken. Zoals ik.

Radio Minerva zit in Antwerpen op 98.0 FM, draait alleen maar oldies en evergreens en werd daarmee de grootste lokale radio in Vlaanderen. Drie keer groter dan de tweede grootste. Daar is dus behoefte aan. Classic 21 bevestigt dat in Wallonië. WDR 4 in Duitsland.

Ik doe een voorstel: maak van Radio 2 'Radio Vlaanderen' met minder geklets en meer Sinatra, Doris Day, Elvis, Beatles, Petula Clark, Middle of the Road, Abba, James Last en Nederlandstalige liedjes. U zult er heel veel mensen een groot plezier mee doen.

Zeer eigentijdse, zeer eigengereide en zeer eigenwijze radiomakers lachen daarmee. Zij weten het beter. Zij hebben het licht gezien. De luisteraar moet maar volgen. Tenzij ik me geweldig vergis, dacht ik nochtans dat met name de openbare omroep de opdracht heeft om radio te maken voor alle Vlamingen. Misschien kan de bevoegde minister hen daar nog eens aan herinneren?

In De Wandelgangen wordt vinnig gewerkt

De RTV-pers bekroonde dit keer het Radio 1-programma De Wandelgangen als beste radio. De jury looft ondermeer de veelzijdigheid en de 'vinnigheid' van de interviews en reportages. Op de foto: Kristel Mariën, producer en presentatrice bij het ontvangen van de prijs.

De Wandelgangen bestaan verder uit Jan Van Dam (chef eindredactie), Katty Allaert (eindredactrice), Els Leys (eindredactrice), Rik Tyrions (eindredacteur) en Ronny Van Gastel (eindredacteur). Tot de vaste kern van medewerkers behoren ook nog Katleen Bracke, Jens Franssen, Lisbeth Imbo en Liesbeth Indeherberge. Voor de volledigheid: de ploeg van De Wandelgangen werkt ook nauw samen met de nieuwsdienst en sportredactie van Radio 1. (PD/Foto Wim Kempnaers)

De deadline voorbij

De boekskes

Een column van Mark Vlaeminck

Ik denk dat ik maar eens verander van huisarts. Niet dat ik niet tevreden ben over zijn medische kennis, verre van. Het probleem is niet zijn kabinet, daar is alles OK, het probleem is zijn wachtzaal. Want daar liggen al een half jaar dezelfde boekskes en dat vind ik na zes maanden behoorlijk vervelend.

Voor alle duidelijkheid: boekskes staan hier niet voor het verkleinwoord van boeken. Dat zou boekjes zijn. Met boekskes bedoel ik dat soort weekbladen waarvan niemand met een zeker intellectueel niveau zal toegeven dat hij ze koopt, maar waarvan iedereen wel weet wat er in staat. Boekskes zijn DE boekskes. In de wachtzaal van mijn dokter, zoals in de wachtzalen van alle dokters naar ik vermoed, staat

(Foto Nick Hannes)

een lage tafel vol boekskes. Met belangrijke reportages over het leven van prins en prinsessen, met diepgaande interviews van Vlaamse en andere zangers en zangeressen, met onthullende bijdragen over het privé-leven van bekende tv-figuren en andere BV's. Het soort lectuur, kortom, waarvan een mens nog iets kan opsteken.

Misprijzen voor de in de boekskes beoefende journalistiek is totaal ongepast. Tot die overtuiging ben ik gekomen door het lezen van Marcel Proust, lang dus voor ik Guido Van Liefferinge leerde kennen.

Uit 'Du côté de chez Swann', het eerste deel van Prousts 'A la recherche du temps perdu', zal ik nooit deze prachtige zin vergeten: « Il y a des jours où la lecture des journaux me semble fort agréable. » Einde citaat.

De Franse topauteur schrijft dus dat er zo van die dagen zijn waarop hij wel eens graag een courant doorbladert. Pas op, hij zegt niet: 'ik lees graag kranten' – veralgemenen doet hij dus niet – hij zegt alleen maar dat er wel eens dagen zijn dat hij de lectuur van een courant best aangenaam vindt.

Als je dit als journalist leest, ben je natuurlijk gevlend. Maar niet voor lang. Want onmiddellijk na de lovende uitspraak,

volgen een voor ons pijnlijke correctie en precisering. Marcel Proust geeft immers een opsomming van onderwerpen waar de kranten bol van staan maar die hem geen bal interesseren. En dat nog voor het woord kwaliteitskrant was uitgevonden. Proust formuleert daarnaast een reeks belangrijke vragen waarop de serieuze gazetten helaas geen antwoord bieden.

"Gisteravond ben ik naar de opera geweest", onthult Proust, "en weet u welke heer op de eerste rij zat? Ja? Maar weet u ook welke dame naast die meneer zat? Neen. En wij zullen dat helaas ook nooit te weten komen, want dergelijk echt belangrijk nieuws, dat schrijven onze dagbladen niet. Voor die informatie kunnen we in onze kranten niet terecht."

Proust is een genie. Maar had hij de boekskes gekend, dan zou hij misschien nog genialer geweest zijn.

Genialer. Zonder t. Ik schreef bijna genitaler, met een t. Niet omdat ik aan het seksleven van de homoseksuele Marcel Proust dacht, maar omdat het hier eigenlijk over mijn dokter gaat. Of liever, over zijn wachtzaal.

En dan zit ik daar rustig mijn beurt af te wachten tussen boekskes die ik onderhand uit het hoofd ken, vind ik daar in extremis toch geen interview zeker dat ik bij de vorige vijf consultaties over het hoofd heb gezien. En jawel, net als ik aan de lectuur van dat schokkende stuk wil beginnen, ben ik aan de beurt. Zo weet ik toch niet hoe het Margriet Hermans is vergaan, noch hoe het met Koen Crucke is gesteld.

Ik kan moeilijk stiekem dat boekske in mijn binnenzak weg-moffelen, dat zou niet fair zijn tegenover de andere patiënten. Naar de krantenboer gaan om een exemplaar te kopen gaat ook al niet, want het is een boekske van een half jaar geleden.

Dus lees ik thuis nog maar eens Proust. Bij gebrek aan boekskes.

Onder embargo

Over de vraag of politici nog moeten deelnemen aan entertainmentprogramma's op radio of tv, zijn we onderhand wel uitgediscussieerd. Maar Mediaminister **Geert Bourgeois** (NV-A) heeft echt nog wel andere (en ernstiger) dingen verklaard de voorbije weken.

Zo herhaalde hij zijn ambitie om de **steun aan de pers** in de toekomst "expliciet te koppelen aan afspraken over de naleving van de regels van de journalistieke beroepspraktijk en -ethiek".

De **VVJ** is in dit verband inmiddels door het kabinet-Bourgeois gehoord, en legde er haar desiderata op tafel: meer respect voor freelancers, vrijwaring van de redactionele onafhankelijkheid door de verplichte invoering van redactiestatuten, verdere uitbouw van de opleiding en bijscholing op de redactievloeren...

Minister Bourgeois betuigde de jongste weken ook herhaaldelijk steun aan de noodlijdende krant **De Tijd**. Overnemers of nieuwe partners moeten "sluitende garanties geven dat de identiteit en de redactionele autonomie van de krant behouden blijft".

Of kandidaat-overnemer **VUM** aan die vereiste voldoet, valt te bezien. Groot-Bijgaarden heeft natuurlijk al een kwaliteitskrant in huis, die bovendien net zoals De Tijd voor een groot deel op een zakenpubliek mikt.

Hetzelfde geldt, zij het in iets minder mate, voor andere kandidaat-overnemer **De Persgroep**. Alom wordt gevreesd dat wanneer Kobbegem De Tijd in de armen sluit, De Morgen veroordeeld wordt om in de richting van VUM-concurrent Het Nieuwsblad door te groeien.

Het zal dan ook geen toeval zijn dat kringen rond De Morgen De Tijd dezer dagen wijd en zijd afschilderen als een ronduit 'slechte' (lees: het overnemen niet waard zijnde) krant...

In de overnamestrijd rond De Tijd geeft de barometer van De Journalist in elk geval een licht voordeel aan **Concentra**, die derde grote krantengroep, ook al omdat daar De Tijd op dit moment al wordt gedrukt. Of komt **Roularta** nog stevig uit de hoek, en forceert het daarmee zijn eerste echte doorbraak in de Vlaamse dagbladmarkt?

De Vlaamse dagbladsector in haar geheel houdt ondertussen stand, zo blijkt uit de jongste **CIM-cijfers**. In 2004 werden zowaar 0,2 procent meer kranten verkocht dan in het jaar voordien.

De Standaard en Het Nieuwsblad boekten elk ruim 2 procent winst, maar Het Volk verloor 4 procent. De Tijd moest 1,5 procent inleveren. De andere titels boekten minieme voor- dan wel achteruitgang.

Het vierde kwartaal van 2004 laat een ietsje minder fraai beeld zien, met een totale achteruitgang van **1,57 procent** in vergelijking met het vierde kwartaal van 2003. De grootste verliezers hier zijn Het Volk (min 5 procent), Het Laatste Nieuws en Het Nieuwsblad (beiden ruim 2 procent minder verkoop).

Met het project **Kranten in de Klas 2005** wordt die negatieve tendens natuurlijk weer helemaal gekeerd. De Vlaamse dagbladuitgevers (VDP) leveren dit jaar liefst 1,2 miljoen kranten af in de Vlaamse scholen - zij het dat de Vlaamse overheid de rekening betaalt. Alle informatie: www.krantenindeklas.be.

In tegenstelling tot in de Franse Gemeenschap, wordt de journalistenvereniging VVJ niet bij het KIK-project betrokken. De VDP kon nochtans over de diensten van de VVJ beschikken. Te bang allicht dat de schoolgaande jeugd zou kunnen vernemen hoe het er op redacties écht aan toegaat.

Nu heeft in de Franse Gemeenschap de minister van Onderwijs het project Journalistes en Classe (JEC) wel een stevige knauw toegebracht, door het niet langer mee te financieren. De minister van Onderwijs in de Franse Gemeenschap is **Marie Arena** (PS), ten onzent vooral bekend van de weldadige douchecellen op haar kabinet.

Tot spijt van wie het benijdt, kan de VVJ alleszins ook in 2005 weer aanspraak maken op het etiket 'representatief'. Begin februari telde de VVJ-databank precies **2.604** erkende beroepsjournalisten, stagiairs en ereleden.

Daarvan betaalden ruim **1.900** personen lidgeld aan de VVJ voor 2005. 167 beroepsjournalisten stelden zich voor dit jaar tevreden met een eenvoudig validatievignetje voor de perskaart. De overige 550 journalisten worden bij deze dringend verzocht hun beroeps-situatie te regulariseren.

Het wegvallen van de NMBS-vrijkaart 1ste klas voor oudere beroepsjournalisten heeft hoe dan ook nauwelijks of geen invloed gehad op het ledenbestand van de VVJ. Echte solidariteit bestaat nog, meneer!

Alle beroepsjournalisten, stagiairs en ereleden worden bij deze ook nog verzocht de **vragenlijst** die als bijlage bij dit nummer gaat in te vullen en richting VVJ-secretariaat te sturen. Op die manier kan de VVJ-database nauwkeurig bijgehouden worden.

Dat is tevens in uw direct voordeel, want de **J-database** is van meet af aan voor alle betalende VVJ-leden vrij toegankelijk op www.journalist.be. Het gaat, zoals bekend, om de opvolger van het oude papieren Jaarboek van de Belgische Pers.

Voor wie ons e-mailt opgelet: het oude adres @belgian-journalist.be is niet langer in voege, wel mailen naar **info@journalist.be**.

De VVJ is niét van plan om in haar gegevensbank **sterren** te verlenen aan de opgenomen journalisten. Dat voorstel is blijkbaar wel geformuleerd in Nederland, door de voorzitter van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) aldaar.

"De Nederlandse journalistiek moet snel werk maken van meer kwaliteit", aldus WRR-voorzitter van der Donk. "Dat kan in de vorm van een sterrenlabel zoals restaurants dat kennen."

En dan maar hopen dat de Nederlandse **Michelingids** voor journalisten niet te snel uit de rekken dient gehaald wegens foute inschaling.

Zou **Roger Simons** ook geen erkenning aanvragen, nu hij door de VRT-radio opnieuw van stal is gehaald om te berichten over het nakende huwelijk van prins Charles en diens Camilla? En dat voor iemand van 78.

Definitief uit het journalistenbestand te schrappen dan weer is **Terry Verbiest**, ooit begonnen als BRTN-journalist en intussen wel zeven andere mediabedrijven afgedweild. Terry is aan de slag gegaan als chef communicatie van Els Van Weert (Spirit), de staatssecretaris voor Duurzame Ontwikkeling en Sociale Economie.

Op de VRT-televisie presenteert **Flip Feyten** voortaan De Ombudsman, het consumentenprogramma. De makers gaan ondermeer op zoek naar de 'meest absurde situatie in Vlaanderen', die daarvoor ook een passende prijs ontvangt.

En **Frank Albers** is per 1 maart chef-af bij De Standaard der Letteren. Quod erat demonstrandum. Adjunct-hoofdredactrice Anni Van Landeghem volgt hem 'ad interim' op. Frank blijft tot het najaar wel stukken schrijven voor de krant.

Onze kijkers verdienen onze volste aandacht, want zij hebben Kanaal 3 doen uitgroeien tot een succesvolle regionale tv-zender. Dat succes is in eerste instantie te danken aan ons boeiend nieuwsmagazine, waardoor we de kijkers uit onze regio een flinke meerwaarde in het televisie-aanbod kunnen bieden. Je begrijpt het al: om onze reputatie als toekomstgericht nieuwsmedium hoog te houden, hebben we jouw talent nodig. Om het gezicht van **Kanaal 3** mee te bepalen, zijn we op zoek naar een (m/v):

Hoofdredacteur

- ● ● **Je functie:** je leidt de redactie van Kanaal 3, een enthousiaste groep jonge televisiejournalisten die werken als videojournalisten en dus zelf hun items filmen en monteren. De redactionele lijn en het concept van de zender bewaken, zijn jouw verantwoordelijkheden. In overleg met de eindredacteurs bepaal jij welke items op het scherm verschijnen. Je zorgt mee voor inhoudelijke input, coördineert en plant, en stuurt creatieve processen bij. Bovendien beheer je budgetten, onderhandel je over contracten en sta je in voor het personeelsbeheer van de redactie. Je werkt actief mee aan verdere groei. Met de marketingafdeling ontwikkel je nieuwe strategieën voor de kijkers- en adverteerdersmarkt.
 - ● ● **Je profiel:** je combineert persoonlijkheid, talent en energie met overtuigingskracht en leiderschaps capaciteiten. Creatief, tactvol, flexibel en doortastend: dat zijn de eigenschappen waarin jij jezelf herkent. Je bent ervan overtuigd dat goede televisie in eerste instantie over mensen en niet over thema's gaat. Je gelooft ook in de werking met eenmansploegen. Je hebt een vlotte pen, je bent spreekvaardig en je uitspraak is helder. Je hebt een universitair diploma of gelijkwaardige ervaring. De politieke, economische, sociale, culturele en sportieve actualiteit in Oost-Vlaanderen volg je op de voet. Bovendien heb je inzicht in gevoeligheden en interesses van inwoners uit het zendgebied van Kanaal 3, de regio Sint-Niklaas / Aalst / Dendermonde. Bij voorkeur woon je ook in de regio. Je koppelt strategisch inzicht in multimediaontwikkelingen aan minstens 5 jaar ervaring in de media (tv, internet, radio, krant). Ook met marketing- en sales-principes ben je vertrouwd: je staat open voor product vernieuwingen, neemt initiatief en werkt resultaatgericht. Avond- en weekendwerk schrikken je uiteraard niet af. Je gaat vlot om met Word, Excel en Outlook.
-
- ● ● **Ons aanbod:** een afwisselende job, échte verantwoordelijkheden en een open, toekomstgerichte en bruisende werkomgeving met perspectief. Wij bieden je een aantrekkelijk salarispakket, met groeps- en hospitalisatieverzekering en een bedrijfswagen.
 - ● ● **Interesse?** Stuur dan voor 15 april 2005 je schriftelijke sollicitatie met uitgebreid c.v. naar Kanaal 3, t.a.v. Nathalie Vercammen, Via Media 4, 3500 Hasselt, e-mail: nvercammen@concentra.be

